

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת צו

אור

הכסף תופס מקום ראשון באנושות:

ויקרא פרק ו (א) וַיִּדְבֹר יִקְוֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) צו אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּרַת הָעֵלָה הוּא הָעֵלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ פֶּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד בּוֹ: (ו) אִשׁ תִּמְיֵד תוֹקֵד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה:

ופרש"י ויקרא פרק ו פסוק ב צו את אהרן אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות. אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס: וכן מצינו עוד פ' תצוה בשמות פרק כז (כ) וְאֶתְהָ תִצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֶלֶיךָ שְׁמֹן זֵית זָךְ כֶּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תִּמְיֵד: **וכן כתב האור החיים שמות פרק כז פסוק כ** ורבותינו ז"ל אמרו בזה דרשות מהם אמרו (תו"כ ס"פ אמור) אין צו אלא זירוז לצד שיש חסרון כיס.

שאלות:

א { ויש לשאול מה חיסרון כיס יש כאן כאשר מדובר בהקרבת קרבן עולה ואינו על חשבון הכהן כך שאין לו שום חסרון כיס ומדוע צריך זירוז?
 ב { זאת ועוד יש לשאול מדוע צריך זירוז לתרומת השמן, הרי ראינו שכלל ישראל כמה מסירות ונדיבות לב היה לכולם לנדב ולתרום מיטב כספם וזהבם עבור המשכן, עד אשר משה עצר בעדם, וכיצד יתכן עכשיו צריך זירוז בגלל חסרון כיס?

דרכו של עולם:

הנה כאשר נתבונן בדרכי העולם על מה גועשת ורועשת ארצנו הכל סביב חסרון כיס וסביב חשדות ממון ורכוש, מדינה מפותחת ומתוחכמת מצד אחד ורדיפה מכל אויבנו מצד שני פרשיות ביטחוניות קשות אירן סוריה ועזה ולבנון ועוד מנהרות ופיגועים ועל הכל אפשר להתמודד בגבורה ובחכמה ובלי למוטט את הקבינט הביטחוני ואת הארץ כולה, אבל כאשר הדבר נוגע לחשד של ממון הופך הדבר לחורבן של המדינה ולא יודעים להתמודד עם הנושא בצורה רגועה ומכובדת שלא להרוס ולקלקל רואים עד כמה חסרון כיס משפיע על האדם, כך הדבר כאשר מגיע תקציב המדינה הכל הופך כמרקחה, וידוע בארה"ב עבירות רכוש מתייחסים אליהם אנשי החוק בחומרה רבה יותר מרציחה לדוגמה פרשת רובשקין ועוד פרשיות רבות דבר שלא נתפס בשכל עד כמה הממון תופס חשיבות בעולם אצל האדם, ועוד יותר כאשר מגיע לענייני קיום התורה והמצוות עושה האדם חשבון שלא יגרם לו הפסד או מניעת רווח בגלל לימוד התורה והמצוות, היות וערכן של התורה והמצוות הן דבר רוחני ושכרן רוחני המושתת ובנוי על האמונה שיש מנהיג לבירה ועוה"ב ושכר המצוות על כל מעשה ומעשה, אולם לנגד עיניו של האדם אינו רואה את הדברים אלא ההפך נחסר ממנו או נגרם לו הפסד או מניעת רווח שהיא מוחשית לנגד עיניו, ולזאת קשה עוד יותר להתגבר על הניסיון של חסרון כיס כאשר מדובר לצורך קיום התורה והמצוות, ולזאת תורתנו מצוה שדוקא כאשר הדבר נוגע לחסרון כיס בקיום המצוות שמה צריך זירוז וחזוק להתגבר לעשות רצון השם מתוך אמונה שלעולם לא יפסיד מקיום התורה ומצוותיה.

כשאין רווח ולא זכר לתרומה יכול להתרשל:

ובזה נבוא לבאר הציווי, ראשית מתרצים המפרשים שאמנם נכון הדבר שהיו מוכנים לתרום מיטב כספם וזהבם, אך תרומות אלו ראו כנגד עיניהם, כמבואר במדרש שמשה רבינו הראה להם כל חשבון משקל כלי המשכן לפי התרומות שהביאו בדיוק (עיין בספר אגדות התורה). וכאשר הם רואים את הכלים ובנין המשכן הנעשה מתרומתם זה משמח אותם וקל להם לתת. אבל במקום שאין רואים את התרומה כלל קשה להם, כפי שמצינו בפ' תצוה בענין שמן למנורה מאחר והשמן נשרף וכלה ואין זכר לאותה תרומה צריך תצוה זרוז במקום חסרון כיס, אך יותר מזה רואים אצל אהרן ובניו בקרבן עולה מאחר והכל נקטר על המזבח ואין מקבלים כלום מהקרבן אפילו שזה רק מניעת רווח כבר עלול להתרשל בהקרבת הקרבן לא באותה כונה ומסירות ולכן צריך זירוז. וכאשר רואים אצל תורמים ונדיבי עם שיותר קל להם לתרום לבנות בניין על שמם מאחר והדבר ניכר לעין ומכבד אותם, מאשר לתרום לאחזקת לומדי התורה שאין הנצחה לדבר אלא נאכל ונשכח, לכן צריך זירוז לתרומת השמן שנשרף וכן לכהנים בקרבן עולה שכליל תוקטר ואין להם הנאה מהדבר.

תירוץ נוסף כאשר הדבר נוגע לכסף מתערער הביטחון:

עוד נראה לתרץ שכל ניסיון האדם בעבודת השם הוא כאשר הדבר מצריך הוצאת ממון לקיום התורה ומצוותיה היות ושם האדם עושה חשבון שאולי אפשר להסתפק בדבר פחות מהוודר העיקר שמקיים את המצוה, וכן בעסקיו נזהר שלא להפסיד או למנוע מעצמו רווח בגלל עשיית וקיום התורה והמצוות, בהיות שזו שעת מבחן של האמונה והביטחון שלו עד כמה הוא מאמין שלא יפגע בגלל התורה והמצוות, ולכן ביותר צריך זירוז כשיש חסרון כיס, ובזה נבין כיצד התורה מאפשרת לנסות את השם יתברך דוקא במצות צדקה כדלקמן.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

הטעם שצריך זירוז כשיש חסרון כיס יש בלבול הדעת:

והוסיף הכלי יקר בענין חסרון כיס האמור כאן רבו הדיעות ואוסיף אני לקח משלי, הנה מצינו בירושלמי [תרומות פ"ח הל' ד'] מעשה בר' יוחנן שנגנב לו כיסו [ארנקו] וכששאלו אותו בעניני תורה לא ידע להשיב להם מחמת הצער שנגרם לו, שאלו ריש לקיש וכי מפני שאבדה כיסך אבדה דעתך, אמר לו דעתא בליביה תליא ולבא בכיסא תליא, הדעת תלויה בלב והלב תלוי בכיס, ריש לקיש רדף אחרי הליסטים והשיב לר' יוחנן את כל הכסף וחזר ר' יוחנן לקדמותו. וכו' כידוע שקרבן עולה מכפר על הרהור הלב והנה אם לא עשה הכהן קרבן כמשפט צריך לעשות אחר והראשון בטל ואבד כפי שפירש החזקוני וצריך הכהן לשלם לבעלים קרבן אחר מכספו, וקרוב הדבר שעל ידי חסרון כיס זה יאבד דעתו ולבו ויבוא לידי הרהור עבירה ואז לא יהיה גם הקרבן השני כפרה על הרהור, שהרי הוא מצוה הבאה בעבירה ואיך יכפר על הרהור והרי הקרבן מוסיף לו הרהור עבירה ע"י חסרון כיס, לפיכך הכהן צריך זירוז ביותר בקרבן העולה דווקא ע"כ דבריו.

ובחנוני נא בזאת:

ובזה נבין מה שכתב הנביא מלאכי פרק ג (ו) הִבִּיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצֵר וְיְהִי טָרֶף בְּבֵיתִי וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת אָמַר יְקֹקֶץ צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אַרְבְּבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָקָה עַד בְּלִי דִי: ודרשו חכמים במסכת שבת דף לב ע"ב, ובמסכת תענית דף ט ע"א, ובמסכת מכות דף כג ע"ב מאי עד בלי די? אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. שואל המגיד מדובנא למה דווקא מצוה זו מותר לבחון את הקב"ה? אולם התשובה היא לפי המבואר קודם מאחר והניסיון קשה לאדם במקום שיש חסרון כיס צריך לזרוז את האדם שלא יתעצל, ולכן הקב"ה מרשה לנסות אותו ומבטיח עושר הפך המציאות שהוא נותן ומחסיר ממונו ובכל זאת מתברך בעושר, ומזה ילמד ויקיש האדם על כל המצוות אם הצדקה שהוא נותן ומחסיר ממונו ורכושו בפועל ובכל זאת הקב"ה מחזיר לו בכפלי כפליים קל וחומר במצוות שאינו צריך לתת או רק נצרך להדר שלא יפסיד בגלל שהוא מקיים המצווה בהידור. וכתב על כך משל לסוחר בדים שהלך לשוק למכור בסיטונות גלילים של בד, כאשר הגיע לשוק התעניין איזה סוחר לקנות אך ביקש למדוד את הגלילים, אמר לו המוכר למדוד הכל קשה מאוד אולם יש לי עצה בו תקח את הגליל הכי קטן ונמדוד אותו ולפי זה אני יחשיב לך את כל הגלילים אפילו שהן יותר עבים, ולכך הסכים כיון שהוא בטוח שאין גליל יותר קטן מאותו גליל והוא רק ירויח, כך מצוות מעשר וצדקה שאדם מוציא כספו והמציאות צריך שהאדם ירגיש שחסר לו מה שנתן, ובכל זאת הקב"ה ממלא חסרונו ומתברך רכושו ועסקיו, קל וחומר לשאר מצוות שיתברך.

נסיון השמיטה וכי תאמרו מהינאכל בשנה השביעית:

בדומה לכך מצינו בתורה הקדושה שכותבת את משאלות לב האדם למרות שהדבר לכאורה נוגד את האמונה, בויקרא פרק כה (כ) וְכִי תֹאמְרוּ מֵהֵנָּאכֵל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת־תְּבוּאֹתֵינוּ: (כא) וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרָכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂיתִי אֶת־הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים: ללמדנו שאין הקב"ה בא טרוניה על בריותיו ויודע ומבין לנפשו של האדם עד כמה הדבר קשה לעמוד בניסיון כאשר עומד פני האדם מבחן המציאות מול האמונה, ולזאת שואלת התורה את השאלה ומשיבה שברגע שהאדם גומר בליבו לקיים את רצון השם הרי כבר בשנה השישית עוד קודם המציאות תתברך השדה ולא יזדקק לעמוד בניסיון הקשה להפקיר את שדהו למשך שנה ולהשביטה ממלאכה דבר אשר בצורה הטבעית ימוטט את האדם כלכלית. ולזאת כל מקום שיש חסרון כיס ואפילו מניעת רווח יש ניסיון קשה לאדם וצריך זירוז וחיזוק האמונה כי לעולם לא יגרם לו שום הפסד או מניעת רווח בגלל קיום התורה ומצוותיה.

מעשה עם החזון איש:

והובא מעשה בספר מעשיהם של צדיקים שהיה עם החזו"א שבאו אליו אנשי קוממיות בחוה"מ של שנה שמינית, ואמרו לו אולי יהיה מותר לזרוע בחוה"מ כיון שאם יתחיל הגשם לפני הזריעה יפסידו כל השנה. וענה להם מי אמר שירד גשם הרי הקב"ה הבטיח וצויתי את ברכתי, ובאמת נמנעו והמתינו לאחר החג וכך היה שנתעכב הגשם והספיקו לחרוש ולזרוע, ולבסוף כל הישובים שמסביב אשר אינם שומרים תורה וזרעו בשמיטה נפסדה תבואתם בגלל שנתאחר הגשם, ואילו במושב קוממיות היית ברכה. הרי לך שאדרבא אותו חסרון הביא ברכה והצלחה.

כחס על הנר:

עוד רמז נפלא ליסוד הנ"ל אמר לי מו"ר אבי זצ"ל על מה שכתב התנא במסכת שבת פ"ב במה מדליקין המכבה את הנר וכו' כחס על השמן, כחס על הנר, כחס על הפתילה חייב וכו' מדוע כתב התנא בכ"ף הדמיון ולא כתב חס על הנר חס על השמן? אלא התנא בא ללמדנו דרך אגב שאם האדם מכבה בכדי לחסוך שמן או לשמור על הנר או להשאיר פתילה ועובר על איסור, בפועל לא ירויח על ידי זה כלום, אלא כחס הכוונה נדמה לו שחס על השמן או הנר או הפתילה, מאחר והוא יפסיד מה שחסך בצורה אחרת. וכן אדם אינו צריך לחסוך על חשבון הכשרות וההידור בקיום התורה והמצוות.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

דברי הגר"ח ואלוזין לא כבו הגשמים את האש של עצי המערכה:

עוד כתוב בפרשה אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה י-ו ואפשר לבאר שהתורה מלמדת ומרמזת לאדם כיצד עליו לנהוג ולא יטרד מפני החסרון כיס בגלל עבודת השם. והנה אמרו חז"ל [אבות פ"ה ה] עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש אחד מהם שלא כבו הגשמים את האש של עצי המערכה ע"ש. לכאורה יש להתבונן היפלא מה' לא להוריד גשם על מקום המקדש והמזבח על מה ולמה היה צורך בנס גלוי זה שלא כבו הגשמים אש של עצי המערכה? **וכתב הגאון ר' חיים מואלוזין זצ"ל בספרו רוח חיים** ידוע כי כל ענין בית המקדש רומז לדברים עליונים והכל תיקון גדול לכלל ישראל להראותם הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו ורצה הקב"ה להראות לנו כי האדם הקבוע בעבודת ה' אף שיהיה לו סיבות שיפריעו לו עם כל זה יעמוד על עמדו, דהנה טענות רוב העולם בזמנינו שאינם יכולים לעסוק בתורה מחמת הדאגה וטרדת הפרנסה, לזה אמר שהוא טעות גמור כשיהיה לבו בטוח בה' יוכל לעסוק בתורה ללא דאגות, וזה הנס שלא כבו הגשמים אש המערכה כי גשמים רומז לפרנסה להורות לנו כי עול הפרנסה לא יגרום ביטול וכיבוי לעסק התורה שנקרא אש כמו שנאמר הלא כל דברי כאש.

מעשה שהיה:

מעשה שהיה בזמננו בתלמיד חכם שגר במנצסטור שבאנגליה לומד היה בהתמדה עצומה במשך שנים רבות על אף דחקותו הנוראה בפרנסה כאשר הציעו לו משרות תורניות שונות שהכנסה נאה בצידין השיב תמיד בשלילה נחרצת ה' הוא המפרנס ואין לי מה לדאוג. משפחה ברוכת ילדים היתה לאותו אברך והוריו תבעו ממנו לצאת לעבוד, וניסו להתפשר עמו שיקח רק משרה חלקית, אך הכל לא הועיל ואף כאשר נולד הילד האחד עשר ההורים ניסו שוב את כוחם, והוא בשלו אמרו חז"ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ, פירוש עול הפרנסה השייכת עזר ויעזור, כעבור זמן נולד ילד נוסף ובעל הביטחון דן לא דאג אפילו רגע והמשיך את אורח חייו כמו ימים עברו דבר לא נשתנה בהשקפתו, גם כאשר בא לאויר העולם הילד השלושה עשר ההורים כבר לא ידעו את נפשם מרוב דאגה וכמעט פרץ סכסוך בינם לבין הבן, אך אז קרה דבר יוצא דופן. ימים אחדים אחר שהכניסו את בנם השלושה עשר בבריתו של אברהם אבינו הבחין האברך בשובו לעת ערב מהכולל במעטפה חומה גדולה המבצבצת מתיבת המכתבים שלו, על המעטפה היה מוטבע סמל המדינה ונכתב לידו באותיות רשמיות רשם בית משפט המחוזי, כאשר פתח את המעטפה גילה שהוא מתבקש להתייצב בבית משפט בתאריך פלוני כדי לממש את צוואתו של **מיסטר גון קלאבארי** שנפטר בתאריך פלוני, הענין נראה לו מוזר מעולם לא היה לו עסק עם אדם בשם זה ואף פעם לא שמע עליו בודאי מדובר כאן בטעות אמר לעצמו. מיד שיגר מכתב לבית המשפט והעמיד אותם על טעותם, אולם לאחר מספר ימים קיבל שוב מכתב רשום מבית המשפט ובו כתוב מפורשות שעל פי החוק הוא חייב להתייצב ביום ובשעה שנקבעו לדיון, עוד נאמר שמדובר בצוואה המקנה לו סכום של כחצי מיליארד ליש"ט, באין ברירה נסע ביום המיועד לבית המשפט שם התברר לו שמיסטר קלאבארי הלך לעולמו כשהוא חשוך ילדים בצוואתו הורה לתת את כל רכושו שכלל שני מפעלים גדולים ועוד נכסים רבים למשפחה הגדולה ביותר בעיר, בדקנו במירשם התושבים אמר לו השופט ומצאנו שמשפחתך היא הגדולה ביותר. אמנם עד לפני שבועיים היתה בעיר משפחה נוספת שלה שנים עשר ילדים, אך הבן השלושה עשר שנולד לכם לאחרונה הפך אותכם למשפחה הגדולה בעיר לפיכך הירושה מגיעה לכם, רק אז משפחתו ראתה בחוש עד כמה הקב"ה זן ומפרנס לכל.

מוסר השכל:

נמצינו למדים מוסר השכל עד כמה האדם צריך לחזק את עצמו באמונה בכל דבר הנוגע לממון וחסרון כיס, ובפרט בחג הפסח אשר הוא חג שהכל מאוד מתייקר בגלל הכשרויות ושם יש נסיון לאדם לוותר ולהסתפק בהכשר פושר בשביל לחסוך כסף, ועוד יותר שכל אדם מחוייב לתרום קמחא דפסחא דווקא בעיתוי שההוצאות מרובות, אולם המאמין יתגבר על הניסיון של חסרון כיס ויחפש כמה שיותר להדר הן בכשרות והן במצוות כי לעולם לא יפגע ולא יפסיד מכל השקעה שמשקיע לצורך קיום התורה ומצוותיה, ואדרבא יתברך בכפלי כפליים בברכות מלא חופניים מאת השם יתברך ויושפע עליו שפע רב ובלבד שיהדר, וכבר שמעתי בשם ראש ישיבת פורת יוסף הגאון רבנו עזרא עטיה זצ"ל שחז"ל דקדקו בלשונם ואמרו מזונותיו של אדם קצובים ולא הממון קצוב, היות והבחירה ניתנה לאדם שאם רוצה להדר ולקנות בהכשר אשר עולה כפול מהכשר רגיל הוא נכלל בתקציב כי התקציב נקבע לפי המזון שרוכש ולא לפי המחיר בהיות והמחיר נתון לאדם לבחור בין לחפש להסתפק בהכשר חלש בשביל לחסוך או לבחור בהכשר מהודר שעולה כפול ואין הדבר גורם לו לחיסרון אלא מתברך מאת השם, וכך בכל ענייני התורה והמצוות מבטיח הקב"ה עשר בשביל שתתעשר ומותר לנסות את השם בדבר אשר הוא בדוק ומנוסה שכל מי שיקבל עליו לדקדק ולהפריש מעשרות מכל אשר לו שהוא מתברך בשפע וברכה תמיד.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא